

BRONASTODOBNI MEČ IZ BLEJSKEGA JEZERA

meč

Blejsko jezero, kinč nebeški, ne zavzema v srcu Slovencev posebnega mesta zgolj zaradi svoje izjemne lepote. Že stara pripovedka o potopljenem zvonu odseva spomin na dragocene priče preteklosti, shranjene v zelenkastastih globinah jezera.

Prve preiskave jezerskega dna so opravili potapljači avstroogrške vojne mornarice iz Pulja leta 1901. Na pobudo dr. Petra Petruja so se moderne arheološke raziskave, pod vodstvom Narodnega muzeja Slovenije, začele leta 1982 in zaradi tragične smrti dr. Petruja, že naslednje leto zamrle. Šele četrto stoletje kasneje so arheologi z zaščitnimi raziskavami iztrgali globinam spektakularni bronasti meč, star domala 3300 let. Izjemna najdba govori v prid domneve, da je imelo Blejsko jezero za okoliško prebivalstvo že od nekdanj čisto posebno vlogo.

Preventivne arheološke raziskave so stekle ob gradnji kanalizacije po dnu Blejskega jezera v smeri Bled-Mlino. V maju 2006 so dela stekla ob iztoku v Jezernico pri Mlinem. Površina dna je bila najprej razdeljena v mrežo kvadrantov s stranico po 5 m, kjer so potapljači zbrali vse zanimive predmete. Ker lega najdbe strokovnjaku lahko veliko pove, so dokumentirali vsak posamezni predmet skupaj z mejnimi točkami raziskanega področja na površini 15 x 45 m. Zbrani so bili vzorci jezerske krede, kamor se je skozi tisočletja odlagal tudi pelod. Ta skriva mnogo uporabnih podatkov. Analize so opravili na Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU. Podjetje Harpha Sea iz Kopa pa je izdelalo tudi natančne batigrafske posnetke širšega območja jezerskega dna.

Bronast meč, ki so ga odkrili med raziskava-

mi na jezerskem dnu, je popolnoma ohranjen. Dolg je 52,3 cm, težak 416 g in izdelan iz zlitine bakra, kositra in svinca. Ročaj ločuje od rezila lokast branik s krožno izjedo. Držaj je vitek, osemkotnega preseka. Zaključuje ga masiven ovalen glavič s koničnim gumbom. Ročaj je bil pritrjen na rezilo meča z dvema majhnima zakovicama. Na rezilu so opazne le manjše poškodbe, ki so najverjetneje nastale v času, ko je meč že ležal na jezerskem dnu. Površino meča je ob odkritju prekrivala tanka plast apnenih usedlin, ki so jih odstranili konservatorji Gorenjskega muzeja. Natančne preiskave kovin so opravili v Narodnem muzeju Slovenije.

Meč iz Mlinega je podoben mečema, odkritima v Soči blizu Gorice in v Ljubljani, pri izlivu Bistre. Ti meči sodijo med lokalne oblike polnoročajnih mečev iz začetka pozne bronzaste dobe, ki jo po načinu pokopavanja umrlih imenujemo tudi kultura žarnih grobišč. Tako orožje so uporabljali na širokem prostoru, od današnje severne Švice, Bavarske, Madžarske in južne Poljske, pa tja vse do Danske in južne Švedske.

Odkritje blejskega meča ima še prav poseben pomen. V neposredni bližini najnovejšega najdišča je bil septembra 1979 po naključju odkrit že omenjen meč, ki ga hranijo v Narodnem muzeju Slovenije. Ta meč se sicer od najnovejše blejske najdbe po obliki razlikuje, uporabljali pa so ju domala v isti dobi. Tovrstni meči imajo namesto polnega, iz bronastega izdelanega ročaja, zgolj nastavek z luknjami za zakovice. Nanj je bil pritrjen lesen ali koščen držaj, ki se pa skozi dolga tisočletja ni ohranil. Rezilo je dolgo 56 cm in tudi slednje ne kaže posebnih poškodb ali sledov udar-

vitrina meseca *meč*

cev. Na ostrini bi mogli domnevati zgolj sledove brušenja.

Najbrž ne bomo nikoli vedeli zakaj in kako sta meča prišla v jezero.

Gotovo ni nepomembno, da sta ležala blizu vodnega iztoka. Oba sta skoraj nepoškodovana in v bližini njunega najdišča niso bili nikoli odkriti drugi sočasni predmeti, kot npr. keramično posodje ali kostni ostanki, ki bi izpričevali obstoj nasebine. Domneva, da je ležalo v bližini grobišče na obežju in bi tekom tisočletij predmeti spolzeli v jezero, je še manj verjetna. V pozni bronasti dobi, pred domala 3300 leti, v našem prostoru umrlih niso pokopavali z orožjem.

Vse torej kaže, da je bil prostor ob izlivu Blejskega jezera posebno, sveto mesto, kjer so bojevniki med obredjem odvrkli orožje v vodo. Predmet naj bi bil na ta način trajno darovan božanskim silam. To domnevo močno potrjuje lega mečev, ki je le lučaj od obale, vendar v globini, ki preprečuje ponoven dvig predmetov.

O dogodkih, ki so bojevnike privedli do obredja, je moč le ugibati. Sta meča zaobljubna daritev božanskim silam za pomoč pri odločilni zmagi? Maloverjetno je, da gre za odpoved orožju premaganega nasprotnika ali da so se na tak način bojevniki opremljali za onstranstvo. Glede na sočasnost mečev in njuno podobno velikost je misel, da gre pri najdbi za sledove obredja, pri katerem se spopadejo zgolj vojskovodje ali bojevniki nasprotnih strani, zelo vabljava.

Opise takšnih bitk poznamo iz antičnih epov. Pripovedujejo jih tudi keltski miti in niso nepoznane v germanskih pravnih kodeksih. Manj verjetno je, da gre za nordijski običaj iskanja pravice v obračunu na otoku. Blejska meča namreč nimata značilnih vsekanin na rezilih, ki bi pričale o spopadu neposredno pred odložitvijo.

Izvrstna ohranjenost mečev in značaj njunega najdišča kažeta, da gre verjetno za statusna predmeta, simbola moči. Najverjetneje sta bila ob posebnem dogodku obredno odstranjena s tostranstva v jezerske globine oziroma simbolno onostranstvo. Blejska meča na ta način dobro potrujeta vrsto arheoloških dokazov, ki poudarjajo elitni vidik bojevanja v bronasti dobi, ko je orožje imelo svoj simbolični pomen tudi pri ceremonialnih in v pogrebnem ritualu.

Poleg izjemne najdbe bronastodobnega meča so prišle iz jezera pri Mlinem na dan še železna plavutasta sekira, najverjetneje v rabi v železni ali rimski dobi pred 2000 leti in nadaljnjih devet sekir iz dobe od 16. do 18. stol. Sekire na podlagi oblikovanosti rezil uvrščamo med gozdarska in tesarska orodja. Glede na visoko število odkritih primerkov na dnu neposredno pred iztokom jezera v reko je več kot verjetno, da gre za sledi nekdanjih verovanj. V običaju metanja predmetov v vodo smemo videti ohranjanje prastarih obredov, katerih ostanek predstavljata tudi meča. O posebnem pomenu iztoka pri Mlinem pričča tudi Marijina kapelica, ki je do srede prejšnjega stoletja stala pred mostom čez Jezeronico.

SWORDS FROM LAKE BLEDED AFTER 3.300 YEARS

Preventive archaeological researches of Lake Bled at Mlino took place in May 2006, at the outflow of the lake into the brook Jezernica. Among other finds a completely preserved bronze sword made of copper, tin and lead alloy was discovered. The massive hilt is separated from the blade by a bended support with a circular incision and a button-like pin. The hilt was fastened to the blade with two small rivets. The blade shows minor damages, most probably suffered during the long period of time when the sword had already been lying on the bottom of the lake. The sword from Mlino is similar to the swords discovered in the river Soča near Gorica and in the Ljubljana river, belonging to the local forms of swords with massive hilts from the beginning of the Late Bronze Period. The discovery of the Lake Bled sword is of exceptional importance, as in the near vicinity another bronze sword, however different in form, yet dated in the same period, has been found in 1979. Both swords are almost undamaged. They lay in the stone's throw from the bank, in the depth from where the objects could not be lifted. For that reason the area at the outflow of the lake could be considered as a special, sacred place. The warriors are believed to be throwing their weapons in the water as a ritual sacrifice to devine powers. Almost on the same spot nine axes dated from the 16th to the 18th century, and one from the Roman Period were discovered. Most probably ancient rituals of throwing objects in the water continued up to the modern times.

